МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра управління та бізнес-адміністрування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління ризиками в публічному секторі

Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Затверджено на засіданні кафедри
управління та бізнес-адміністрування
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022-2023 н.р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація 3

2. Опис дисципліни 3

3. Структура дисципліни 4

4. Теми практичних занять 6

5. Самостійна робота 7

7. Методи навчання 7

8. Система оцінювання дисципліни 8

9. Ресурсне забезпечення 9

11. Контактна інформація 11

12. Політика навчальної дисципліни 12

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	**Управління ризиками в публічному секторі**	
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування	
Спеціалізація (за наявності)		
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»	
Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»	
Освітній рівень	бакалавр	
Статус дисципліни	вибіркова	
Курс / семестр	3/6	
Розподіл за видами занять та годинами навчання	*Денна форма навчання:* Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.	*Заочна форма навчання:* Лекції – 6 год. Практичні заняття – 4 год. Самостійна робота – 80 год.
Мова викладання	українська	
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua	

2. Опис дисципліни

Мета та цілі дисципліни
Мета вивчення дисципліни – озброїти майбутніх фахівців систематизованими знаннями щодо аналізу, моделювання, оцінки та управління ризиком, оволодіння сукупністю теоретичних і методичних питань а також практичним досвідом щодо аналізу й оцінки ризиків діяльності в публічному секторі та управління ними. **Основними завданнями навчальної дисципліни є**: - вивчення основних прийомів і методів управління ризиками; - набуття навиків проведення оцінки ризиків різних функціональних економічних систем; - набуття навиків аналізу отриманих результатів і розробки відповідних управлінських рішень; - формування знань і навичок щодо використання найефективніших форм і методів оцінки величини економічного ризику і шляхів мінімізації його величини.

3. Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	**Гема 1.** Класифікація ризиків і загальна схема ризик-менеджменту	Здатність використовувати стратегічний аналіз у сучасних умовах розвитку та управління ризиками. Здатність визначати вид ризику та його особливості Здатність визначати глобальні ризики та враховувати їх вплив при прийнятті управлінських рішень Здатність визначати та враховувати вплив ризиків у публічному секторі. Здатність застосовувати світові карти ризиків при прийнятті управлінських рішень	• Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи
2.	**Тема 2.** Засади системного аналізу ризику	Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність організувати роботу для аналізу ризику Здатність проводити якісний аналіз ризику Здатність визначати об'єктивні та суб'єктивні чинники, які впливають на рівень ризику Здатність проводити кількісний аналіз ризику Здатність правильно обирати метод кількісного аналізу ризику Здатність приймати економічні рішення з урахуванням ризику	Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи
3.	**Тема 3.** Методологічні засади й інструментарій кількісного оцінювання ступеня ризику	Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність застосовувати загальні підходи до кількісного оцінювання рівня ризику Здатність визначати ймовірність як показник рівня ризику Здатність оцінити ризик в абсолютному вираженні Здатність оцінити ризик у відносному вираженні	• Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи

4.	**Тема 4.** Основні засади управління ризиком	Здатність організовувати та реалізовувати ефективні стратегічні рішення в процесі управління ризиками Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту; Здатність правильно обирати спосіб управління ризиком Здатність правильно застосовувати зовнішні та внутрішні способи зменшення ризику Здатність будувати таблицю рішень Здатність обирати спосіб фінансування ризику	• Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи
5.	**Тема 5.** Ризик-менеджмент у сфері фінансів	Здатність визначати перспективи розвитку організації Здатність використовувати стратегічний аналіз у сучасних умовах розвитку та управління ризиками Здатність виявляти, оцінювати та управляти фінансовими ризиками Здатність застосовувати ризик-менеджмент у фінансовій сфері Здатність застосовувати методичний інструментарій оцінки рівня фінансового ризику	• Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи
6.	**Тема 6.** Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	Здатність планувати діяльність організації та управляти часом Здатність застосовувати ризик-менеджмент при проведенні маркетингових досліджень Здатність визначати ризики споживача та управляти ними Здатність застосовувати моделі вимірювання сприйманого ризику підготовки проєктної пропозиції	• Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи
7.	**Тема 7.** Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту Здатність визначати та оцінювати зовнішньоекономічні ризики та здійснювати управління ними Здатність проводити аналіз і розрахунок ризиків на етапі	Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи

		підготовки зовнішньоекономічної операції	
8.	**Тема 8.** Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність застосовувати Excel для ризик-менеджменту Здатність застосовувати методи аналізу ризиків інвестиційних проектів Здатність здійснювати імітаційне моделювання інвестиційних ризиків Здатність будувати математичну модель маркетингового проекту	Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для самостійної роботи

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	**2**	**3**
1.	**Тема 1.** Класифікація ризиків і загальна схема ризик-менеджменту	2
2.	**Тема 2.** Засади системного аналізу ризику	2
3.	**Тема 3.** Методологічні засади й інструментарій кількісного оцінювання ступеня ризику	2
4.	**Тема 4.** Основні засади управління ризиком	2
5.	**Тема 5.** Ризик-менеджмент у сфері фінансів	2
6.	**Тема 6.** Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	2
7.	**Тема 7.** Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності	2
	Разом	**14**

5. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни Управління ризиками в публічному секторі складається з різних її видів:

1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять);

2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання;

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	**2**	**3**
1.	**Тема 1.** Класифікація ризиків і загальна схема ризик-менеджменту	7
2.	**Тема 2.** Засади системного аналізу ризику	7
3.	**Тема 3.** Методологічні засади й інструментарій кількісного	7

	оцінювання ступеня ризику	
4.	**Тема 4.** Основні засади управління ризиком	7
5.	**Тема 5.** Ризик-менеджмент у сфері фінансів	8
6.	**Тема 6.** Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	8
7.	**Тема 7.** Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності	8
8.	**Тема 8.** Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання	8
	Разом	**60**

7. Методи навчання

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Управління ризиками в публічному секторі » використовуються наступні методи навчання.

Методи навчання	Характеристика
Наочні методи навчання	Ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).
Інтерактивні методи навчання	Ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, написання есе.
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмінь та якостей здобувачів освіти), проєктно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інтрументів. Програми і сервіси, які використовуються: сервіси та програмні продукти від Microsoft, інструменти Google, графічні редактори Crello та Canva, хмарне презентаційне програмне забезпечення Prezi, конструктор лендінгових сторінок of.ua, Diagrams.net, Kahoot, Mentimeter, QR Генератор, Cutt.ly.
Методи дистанційного навчання	Ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання, платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex.

8. Система оцінювання дисципліни

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих професійних навичок під час виконання практичних завдань.

Оцінювання відповідей здобувачів освіти на практичних заняттях відбувається згідно навчального розкладу за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за кожен вид навчальної роботи та відповідну тему відображена у таблиці. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за виконання завдань на практичних заняттях складає 50 балів.

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

№ теми / Вид навчальної роботи	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**Разом**
Практичне заняття (опрацювання завдання)	7	7	6	6	6	6	6	6	50
Самостійна робота (тестування з теми)	6	6	6	6	6	6	7	7	50
Максимальна к-ть балів									**100**

Критерії поточного оцінювання:

«*90-100 балів*» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.

1 бал – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.

Також за рішенням кафедри управління та бізнес-адміністрування здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Контроль за самостійну роботу.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає:

1. Тестування.

Тестовий контроль. Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).

Оцінювання за кожен тестовий контроль здійснюється за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за відповідну тему відображена у таблиці вище. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за тестовий контроль складає 50 балів.

Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі заліку. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Шкала оцінювання для заліку

університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	**A**	зараховано
80-89	**B**	
70-79	**C**	
60-69	**D**	
50-59	**E**	
25-49	**FX**	Не зараховано
0-24	**F**	

7. Методи навчання

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «**Управління ризиками в публічному секторі**» використовуються наступні методи навчання.

Методи навчання	**Характеристика**
Наочні методи навчання	Ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання

	лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).
Інтерактивні методи навчання	Ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, написання есе.
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмінь та якостей здобувачів освіти), проєктно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інтрументів. Програми і сервіси, які використовуються: сервіси та програмні продукти від Microsoft, інструменти Google, графічні редактори Crello та Canva, хмарне презентаційне програмне забезпечення Prezi, конструктор лендінгових сторінок of.ua, Diagrams.net, Kahoot, Mentimeter, QR Генератор, Cutt.ly.
Методи дистанційного навчання	Ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання, платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex.

9. Ресурсне забезпечення

Рекомендовані літературні джерела:

1. Сайт дистанційного навчання. URL : https://test-d-learn.pnu.edu.ua/
1. Міжнародний Інститут Дослідження Ризиків [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://www.miir.ru/.
2. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількіснимметодам ризик-менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.quantummagazine.com/. 166AS/NZS Risk Management
3. Standart4360:1999 [Електронний ресурс].- Режим доступу:
http://www.riskmanagement.com.ua.
4. Грушина А.І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Ризик-менеджмент» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2018. − 27 с.
5. Василенко М. Д., Слатвінська В. М. Т Теорія ризиків : навчально-методичні рекомендації [Електронне видання]. / М. Д. Василенко, В. М. Слатвінська; кафедра кібербезпеки НУ «Одеська юридична академія». - Одеса : Фенікс, 2020. - 32 с

6. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IEC/ISO 31010:2009, IDT). ДСТУ IEC/ISO 31010:2013. – К.:Мінекономрозвитку України, 2018. – 73 с.
7. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В.Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2018. – 345 с
8. Перерва П. Г. Економіка та управління інноваційною діяльністю: навч. посіб. / П. Г. Перерва, М. І. Погорелов, І. М. Посохов, С. А.Мехович. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – 628 с.

11. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра управління та бізнес-адміністрування м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, каб. 111 (вхід з вул. Чорновола) тел. +38 (097) 771-80-54 – ст. лаборант кафедри Галина Володимирівна Яцків https://kutba.pnu.edu.ua/ kutba@pnu.edu.ua Сторінки в соцмережах: https://www.facebook.com/mbakafedra https://www.instagram.com/kafedra_mba/
Викладач	 **Смушак Михайло Володимирович** – к.е.н., заступник міського голови, директор департаменту інфраструктури, житлової та комунальної політики Івано-Франківської міської ради

	  Томашевська Антоніна Василівна кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування, спікер „Школи управлінців нової генерації”.
Контактна інформація викладачів	+38 (050) 5628764 antonina.tomashevska@pnu.edu.ua Робочі години: Пн-Пт – 8:30 – 17:00

12. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: • Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

	Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Викладач _____ Смушак М.В.

Викладач _____ Томашевська А.В.